

CARE SANTOS

EL BOIG DELS OCELLS

Columna

CARE SANTOS
EL BOIG
DELS OCELLS

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
PRIMERA EDICIÓ: FEBRER DEL 2023
© CARE SANTOS, 2023
© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-3010-4
DIPÒSIT LEGAL: B. 1.390-2023
FOTOCOMPOSICIÓ: AURADIGIT
IMPRÈS A CATALUNYA - PRINTED IN CATALONIA

www.columnaedicions.cat

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor. La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries. En comprar aquest llibre contribuïm a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement. A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autors i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Troglodytes

Una onada de fred s'acosta a Nova York. Avui la temperatura encara és agradable, tot i que fresca, com correspon a un dia de finals de novembre. Demà serà diferent.

Som a l'any 1889. Les finestres de la sala de casa dels Schieffelin són obertes. Al seu través s'hi poden veure els arbres encara escanyolits de l'avinguda Madison i les voreres desertes. L'esmorzar s'ha servit amb l'opulència de cada dia, tot i que els Schieffelin mai no han estat golafres i ara ho són menys que mai. En els seus gairebé quaranta anys de matrimoni només han esmorzat separats mitja dotzena de vegades.

En un costat de la taula, a tocar de la finestra, tenim l'Eugene, un home magre, de cabells abundosos i molt ben raspallats, amb un aire d'escriptor rus del seu temps. Va vestit de carrer, perquè no fa gens que ha retornat de la passejada de cada matí, i d'estricte color negre, perquè està de dol des que fa tres setmanes va morir la seva germana, la Martha. Fa anotacions en un quadern amb l'expressió empipada de qui no troba la paraula que busca.

Al seu costat hi ha la Catherine: elegància una mica absent, moviments harmonitzats, trets suaus. Encara no s'ha vestit per sortir i porta una bata de seda i una manta damunt les cames. Sobre el nas, les ulleres de llegir, de muntura daurada. Els cabells, recollits en un monyo flonjo i de color gris. Assaboreix la seva tassa de cafè mentre llegeix *The New York World* amb l'interès i l'atenció de cada matí.

Schieffelin sospira. És el tercer cop. La Catherine aixeca la mirada de les pàgines del diari.

—Què tens, Gynx? —li pregunta.

Ell fa petar la llengua.

—Aquest llapis és un desastre. —El llença sobre la taula, amb el gest de qui es rendeix després de lluitar molt.

Tanca els ulls, contrariat. Un altre sospir. La Catherine tanca el diari i el deixa damunt la taula. Sap que el problema no és només el llapis. Endevina l'angoixa de l'Eugene tot i que ell no n'hi digui res. Massa anys de convivència. Amb aquesta mania de no parlar per no preocupar-la, la fa patir molt més. S'està preparant per encetar una conversa seriosa quan sona un aleteig i tots dos alcen la mirada cap a una de les motlures del sostre de guix.

—Tenim visita —diu l'Eugene.

Allà dalt, il·luminat per la claror daurada del matí, un petit ocell els ignora. És d'un color bru vermellós, amb les ales més fosques, tan rabassut que des de baix sembla una pilota emplomallada.

—Un *Troglodytes troglodytes* —observa ell, sense ni un bri de pedanteria.

És a dir, és un ocell petit i molt vivaç. Té la cua enreventada i la mou tota l'estona, com si estigués nerviós. Són habituals de la zona, tot i que no acostumen a entrar a les cases. Massa espantadissos. Ja veurem com acaba, tot això.

S'obre la porta i entra, amb pas militar, l'Edith, la criada irlandesa. És vella com ells i com la seva convivència. La consideren el tercer membre d'aquesta breu família.

L'Edith troba els amos mirant cap al mateix racó del sostre. Ella també gira el cap.

—Oh, què els sembla? —murmura—. I aquest qui és?

El *Troglodytes* no s'hi troba bé, a la motllura. No és un animal sociable. No d'aquesta manera.

—És un *wren* —explica Schieffelin—, un cargolet. No sabem si mascle o femella, perquè en aquesta espècie no hi ha dimorfisme per causa del sexe.

—Ah, vaja —fa l'Edith, impressionada.

Algú podria pensar que l'ocell és poca cosa. No fa ni quatre polzades de llargària. De pes, no arriba a la mitja unça. És a dir, deu centímetres i dotze grams. En canvi, desborda energia i curiositat, i no és insignificant de cap manera. Tampoc no és silenciós. D'ell se sol dir que té un cant alegre i agut, tot i que aquestes són consideracions exclusivament humanes, allunyades de l'autèntica naturalesa dels seus assumptes.

D'un salt el cargolet s'atura sobre la cornucòpia, la pila de diaris, la taula. Va d'un costat a l'altre, passa per davant de la llar de foc i tria una talaia on detenir-se: un dels elefants japonesos de porcellana. A l'Edith se li es-

capa un esgarip i amb les mans es tapa la boca desdentegada. Fa:

—Pobrissó! El fem posar nerviós!

L'Edith potser té raó. El lloc no és adient per a l'ocell. Aquí no sembla que hi hagi gaire per menjar (ni larves, ni aranyes, ni milpeus). Grataria el terra, però des de la distància no sembla una bona idea. I no ho és: la brillantor acolorida i geomètrica que li crida l'atenció només és el disseny d'una estora caríssima.

Schieffelin s'aixeca de la cadira amb ànim d'ajudar l'animaló atabalat. Aparta l'elefant, pesant i antic, una antiguitat del segle XVII que van comprar a Londres fa més de vint anys, i el cargolet aleteja sense traça, s'estimba contra el mirall i retorna a la motllura incòmoda. Des d'allà se'ls mira i opina, a la seva manera: «Trit-trit-trit-trit».

—Porta una escombra, Edith —li mana el senyor Schieffelin, i la minyona surt a correuita i torna brandant l'esteranyinador.

L'Eugene empoma l'estri, l'enlaira, el fa girar en diverses maniobres per tal d'espantar l'ocellet d'allà on és. Se'n surt. El *Troglodytes* voleteja de nou —més xiscladissa de l'Edith—, s'atura un instant davant d'una filera de llibres, salta per tornar a la lleixa, passa per davant de la col·lecció d'elefants de la Catherine i decideix parar aquí, a recuperar-se de l'ensurt i les emocions, girant-se d'esquena als humans que l'observen.

Aquí s'hi sent estrany. El seu món és el sotabosc. Li agraden els matolls espessos. N'ha trobat un per viure, a resguard, prop del llac i dins del parc. N'ha sortit aquest matí, ben d'hora. Durant tot el dia tombarà pel veïnat, menjant el que trobi i fugint dels gats i els corbs, que

són a tot arreu. Coneix prou el seu hàbitat per saber que més enllà de les reixes que fan de frontera del parc, més enllà de les testes dels cavalls de lloguer, s'hi estén un bosc de pedra que els humans anomenen ciutat i en el qual val la pena endinsar-se.

Schieffelin s'acosta a poc a poc al visitant.

—Vine aquí, noi —murmura—, t'ensenyaré el ca...

El cargolet prova d'aixecar el vol, però l'humà reacciona amb rapidesa i en només dos moviments aconseguix atrapar-lo. Li fa una gàbia amb les mans.

—No t'espantis —li diu—. Ja està.

El du a la finestra i el deixa amb cura sobre l'ampit, on tot just acaba d'arribar el primer raig de sol del dia. L'ocell saltirona fins a la vora de pedra i remena la cua. Els humans es pensen que s'acomia. Tot seguit, el cargolet alça el vol i s'enfila a un dels arbres del carrer.

—Bon viatge —li desitja l'Eugene, mentre torna a taula.

—Puc tancar les finestres? —pregunta l'Edith, que fa una estona venia per a això.

La Catherine fa que sí. Hi fa fred, aquí.

—Avui estarem de sort —diu l'Edith mentre tanca els batents, els porticons i les cortines, i deixa la sala sumida en la penombra habitual (massa sol aclareix els mobles i els llibres, diu sempre la Catherine)—. La meva àvia sempre deia que quan un ocell entra en una casa, hi porta la bona sort.

La Catherine desperta dels seus pensaments i li diu a la irlandesa:

—El senyor ha perdut el seu llapis, Edith. Busca'l per tota la casa, fes el favor.

L'Edith fa que sí. No pregunta. Què deu tenir aquest llapis per desvetllar tant el senyor, ella no s'ho pot imaginar. Detecta que un dels elefants de la lleixa no està com ha d'estar, s'hi atansa, el belluga no arriba ni a un mil·límetre, s'allunya per aprovar l'operació i remuga, satisfeta, tot i que ja s'adona que no pot ser que el petit cargolet hagi desarreglat la caravana perfecta de la sala.

Llavors la senyora Schieffelin diu:

—D'un moment a l'altre esperem la visita del doctor Ludlow, Edith. Ocupa't que tot estigui preparat.

Amb altivesa de mariscal de palau i la barbata tan dreta com fa un moment ho estava la cua del *Troglodytes*, la criada replica:

—Ja ho està fa estona, senyora.

Ludlow

— *S*halom, ociosos amics meus.
El sorollós amic entra fent tremolar les fustes nobles del terra com si fos unes quantes persones al mateix temps.

Ludlow és un jueu reformat de cinquena generació, vidu, prou ric per no treballar i prou amant de la seva feina per exercir-la per gust, tot i que de tant en tant i quan ell vol. També és l'amic més antic dels Schieffelin i un home generós en tots els sentits. La seva amistat va ser una aportació de la Catherine al matrimoni. Es coneixen des que ell portava pantalons curts i era el fill bromista, escandalós i una mica insuportable del soci del seu pare, algú que la feia posar nerviosa i a qui sempre mirava d'evitar. Al contrari passava el mateix: el jove Ludlow trobava la Catherine —que llavors encara portava cues— dessabeïda i carregosa, pensava que de tot n'havia de saber més que els altres (la qual cosa de vegades era certa) i que trobava plaer a deixar-lo en ridícul (la qual cosa era certa sempre) i que no posseïa ni una sola de les qualitats que ell apreciava en una dona.

Uns anys després Joshua Ludlow va conèixer la Margaret, una noia de casa bona, jueva i reformada com ell, molt bona cuinera, una mica rodanxona —qualitats, totes, que el van enamorar— i la va festejar amb la constància d'un borinot fins que ella va acceptar casar-se amb ell. La Margaret va posar-li dues condicions: que abandonés aquell costum vergonyós de freqüentar els mals ambients del baix Manhattan i que l'acompanyés a les seves obres de caritat i a les representacions teatrals a les quals ella era tan aficionada. Ludlow va acceptar de bon grat, sense confessar mai que també ho hauria fet si les condicions del tracte haguessin estat molt més dures. Així va ser com el cràpula cridaner dels tuguris del *lower* va esdevenir un assistent assidu a funcions benèfiques, repartiments de menjar de les parròquies i drames de Shakespeare. I vet aquí que a les vetllades també hi assistia, amb raons semblants i gairebé sense esma, Eugene Schieffelin, que encara no se sabia avenir d'haver-se convertit en el marit de Catherine Hall. I així, units per un avorriment indescriptible i per la necessitat de fer un front comú davant les seves esposes, Schieffelin el lacònic i Ludlow l'estrident van forjar una amistat a prova de qualsevol ensopegada. Per sort seva ben aviat van poder ampliar el seu camp d'acció fins als salons privats del Delmonico's, on anaven després de les estrenes a les quals acostumava a apuntar-se la Martha, que tenia un sentit de l'humor que lligava bé amb el de Ludlow.

Les estrenes d'òpera a l'Acadèmia eren una cita obligada per a tots, atès que les seves famílies havien contribuït a la construcció del teatre i hi tenien butaques reservades per a totes les ocasions d'importància. No

deixar-se veure no hauria estat apropiat. El que les senyores no volien perdre's per res del món eren les estrenes d'obres de William Shakespeare a Broadway, sobretot si les companyies o les primeres figures eren angleses. En aquell temps, tot allò que venia d'Anglaterra era considerat a Nova York la màxima expressió de l'elegància i el bon gust, i això ho comprenia tot: les porcellanes, els mobles, la bona educació, la manera de pronunciar determinades consonants i els genis de la literatura. El que arribava de Londres era benvingut i les companyies londinenques omplien els teatres nit rere nit. I, és clar, de tots els autors anglesos el que despertava més delit era el Bard immortal. La Catherine, la Margaret i la Martha n'eren fidels admiradores.

L'amistat entre els Schieffelin i els Ludlow es va bastir amb l'ajut de dues estratègies: enfortir les seves moltes semblances i oblidar les poques diferències —i això fins i tot en les èpoques que les dues parelles van passar allunyades, com durant la guerra i els anys posteriors. Passat el temps, però, ja no eren capaços de distingir les unes de les altres. Quan la Margaret va morir d'un mal sobtat contra el qual cap metge no va poder fer-hi res, els Schieffelin van concentrar-se únicament a fer costat a l'amic.

Ludlow és, ho ha demostrat, un home incombustible. Als seus seixanta-vuit anys es manté tan actiu com sempre, demostra tenir un sentit de l'humor envejable i ni vol ni sap estar-se quiet. Avui té ganes de molestar Schieffelin.

—I si sortim a fer un tomb? —proposa—. Diuen que demà canviarà el temps. Podríem anar a dinar.

Schieffelin fa un ganyota de disgust. La Catherine s'ho veia a venir. Creua amb l'amic una mirada carregada d'intenció.

Ludlow s'escura el coll, es descorda un botó de la jaqueta per alliberar la panxa, es deixa caure a la butaca —vellut verd, amb orelles— i estira les cames. Enlloc no se sent tan de gust com aquí.

—No penses sortir mai més, Schieffelin? —pregunta, mirant l'amic fixament als ulls—. Has decidit condemnar la teva dona a una vida monàstica?

Schieffelin allunya amb un gest el sarcasme de l'amic. No vol que el molestin. No està d'humor. La Catherine intervé en ajuda del seu marit:

—No ho saps, Joshua? Aquest matí un ocell ha entrat a la sala. L'Edith diu que és un senyal de bona fortuna.

—Ah, aquestes absurdes supersticions irlandeses —murmura Schieffelin.

Com si les paraules l'haguessin convocat, l'Edith entra amb la safata de plata on reposen tres copes de porto i un pastís de poma acabat de sortir del forn. Ho deixa tot sobre la taula i serveix una ració generosa de pastís al convidat. Només d'ensumar-lo, Ludlow diu a la minyona:

—Casa't amb mi, Edith. Seríem feliços, ho sé.

La broma és tan habitual que ni molesta ni fa riure. L'Edith fa un mig somriure. El metge espera amb el plat a la mà la forquilla que l'Edith li porta, com faria un nen ben educat. Només posar-se el primer mos a la boca, tanca els ulls amb delectació.

—Per què Déu Nostre Senyor no deu haver posat una Edith en el meu camí? —es lamenta.

La minyona, satisfeta, feineja, com si no sentís res. La recepta que agrada tant als senyors era de la seva mare, i ella sap prou bé que és infal·lible. Marxa amb la safata buida i passes vacil·lants de gallina lloca.

—Explica'm, Schieffelin. Què has pensat fer per sortir de tot això? —pregunta Ludlow.

—Sortir de què?

—No deus voler quedar-te tota la vida aquí assegut, pensant en la pobra Martha. Hauries de tenir alguna cosa a fer.

—Tinc moltes coses a fer! —es defensa Schieffelin—. I no em passo la vida aquí assegut. Per començar, surto cada matí.

L'amic no es conforma:

—Hauríem d'anar al teatre. Fan *El somni d'una nit d'estiu*. És la vostra preferida, oi? No sé què esteu esperant.

La Catherine fa que no amb el cap, fa un gest dissimulat a l'amic. No és bon moment per a *El somni d'una nit d'estiu*. Ludlow no se n'adona, o no hi ha pensat. A Schieffelin se li omple de pedres el cor només sentir el nom de la comèdia.

—Val més que no —diu l'Eugene.

—Ho veus? —Ludlow aixeca la veu—. T'estàs tancant!

La Catherine vol dir alguna cosa per desviar la conversa.

—Avui l'Eugene ha tornat a somniar amb els Jacob! —etziba.

Aconsegueix el seu propòsit. Ludlow aixeca les celles.

—Ah —salta el metge—. De debò? Que curiós. Ara feia quant que no...?

—Mesos —diu Schieffelin.

—Anys —corregeix ella.

—No tant, Cat, no tant.

—I què volen? —s'interessa Ludlow.

Schieffelin remuga en veu baixa. No li ve de gust parlar dels Jacob, ni ara ni mai.

—Diu que el renyen —contesta la Catherine.

—Ah, sí? —Ludlow avança una mica el cos cap a l'amic, com si en fer-ho pogués sentir-lo més bé—. Tenen motius per fer-ho?

—Tant se val —fa Schieffelin—. Ara no vull parlar d'això.

—Per què no? Ja saps que sempre m'han interessat aquests somnis teus amb els teus parents. Cal que fem cas al que somniem, amic meu. Segur que hi ha un motiu pel qual...

—He dit que no en vull parlar! —Schieffelin s'aixeca, s'espolsa les engrunes de la falda i afegeix, decidit—: Me'n vaig a fer una volta!

Ludlow i la Catherine se'l miren amb sorpresa, però no proven de retenir-lo. En silenci, escolten amb atenció les passes que fan cruixir les fustes del vestíbul, el pom en girar, el cop de la porta que es tanca i, en acabat, les passes que s'allunyen pel carrer. Així que es queden sols, la Catherine diu:

—Avui s'ha despertat sense alè i tot amarat de suor.

—Ahà.

—Es lleva més d'hora que mai. I aquests dies no té ganes de... —Calla, pensa com pot dir allò que vol dir

sense sentir-se malament ni fer que se'n senti l'amic—. Vull dir, Joshua, que en Gynx darrerament es comporta com si no dormís amb mi, m'entens? A més, tot el desfici. Avui ha estat un llapis.

—Un llapis?

—Podria haver estat qualsevol altra cosa. És ell.

—Ahà.

—Demà és la reunió familiar per obrir el testament. Ja saps que Schieffelin no suporta les reunions familiars. Em penso que està espantat. No para de parlar de la mort.

—Ahà —conclou Ludlow, mentre també s'acaba la copa de porto, i afegeix—: Hem d'actuar, Cat. Per què no comenceu per treure-us el dol? No creus que està una mica passat de moda?

Ella fa un gest imprecís, com dient: «Sí, jo també ho dic, però...».

L'Edith entra per informar del resultat negatiu de les seves perquisicions: ha mirat pertot arreu, ha llevat estores i ha buidat calaixos, i el llapis del senyor Schieffelin no vol aparèixer. La Catherine li demana que busqui més, sense angoixes, però amb constància, perquè està convençuda que tard o d'hora trobaran el llapis. La criada marxa esbufegant, com sempre.

Ludlow ja se'n va. Es posa el barret, fa un petó a la mà de la Cat. Li diu que faran un front comú, que no es preocupi. Li promet que ho aconseguiran. Abans de sortir de la sala, li pregunta:

—I aquest llapis, que té d'especial?

—Era un regal de la Martha —fa ella.

—Vet aquí! —Mou el cap Ludlow, que ara ho entén tot.